

8 Parasjah Wajisjlach פלשׁל (= Zond)

Thora: Beresjiet 32:4-36:43

Hafterah: Hosjea 11:7-12:12

Rabbi Judah Hanasi zei tegen Rabbi Aphen: "Schrijf een brief voor me aan Zijne Majesteit Antoninus." Hij stond op en schreef: "Van Judah, de Prins" (Nasi) aan Zijne Majesteit, de Keizer Antoninus." Rabbi Judah nam de brief, las hem en verscheurde hem. Hij zei tegen hem: "Schrijf Uw dienaar Judah aan Zijn Majesteit, de Keizer Antoninus." Daarop zei Rabbi Aphen tegen hem: "Waarom vernedert u zichzelf?" Rabbi Judah antwoordde: "Wat, ben ik berer dan mijn voorvader? Zei Jacob niet aldus: 'Zo zegt Uw dienaar Jacob?'" Beresjiet Rabba 75:5

Een volwassen Jacob - "Deze zijn de breekpunten!"

Twintig jaren waren voorbijgegaan sinds Jacob in zijn thuisland was. De Heer nam hem uit Kanaän weg en het is de Heer die hem in deze *parasjah* terugbrengt! Gedurende zijn afwezigheid van 20 jaar werd Jacob volwassen vanwege de vele moeilijke ervaringen die hij ontmoette terwijl hij in Paddan-Aram woonde. G'd deed hem opgroeien. Hij moest volwassen worden omdat, wanneer hij naar Kanaän terugkeerde, h:ij veel meer moeilijke situaties zou tegenkomen die om G'ds wijsheid riepen. Hij zou zo'n wijsheid niet gehad hebben als er niet de stevige lessen van de Heer waren die hem onderwezen toen hij bij Laban woonde. Deze *parasjah* bespreekt enige van deze moeilijke situaties die Jacob tegenkwam bij zijn terugkeer naar het Beloofde Land. Daarom wordt hierin één laatste belangrijk moment van onderbreking vastgelegd en toegevoegd, dat Jacob moest ervaren om de beproevingen die hem wachtten het hoofd te kunnen bieden. In dit licht wordt onze geëxposeerde omlijning van deze *parasjah*, als volgt:

- De strijd met een engel,
- Het herstellen van een relatie,
- De verknoeiide verhouding met de Kanaänieten,
- Het rouwen om geliefden.

De strijd met een engel

Jacob stond op het punt een levensveranderende ervaring met G'd te ondergaan. Hij had pas ongeveer twintig jaren in een frustrerende relatie met Laban doorgebracht. Toen de Heer hem zei om Laban te verlaten en naar Kanaän terug te reizen, moet Jacob wel gedacht hebben dat zijn ergste moeilijkheden achter hem zouden liggen. Maar dat was niet zo!

Deze *parasjah* legt één van Jacob's meest ernstige persoonlijke beproevingen vast - zijn confrontatie met zijn broer Ezau. Hoe was Jacob voorbereid om deze hereniging te behandelen? Wat was G'd bezig in zijn leven te doen om hem voor te bereiden op zo'n ontmoeting?

Natuurlijk was Jacob, als resultaat van zijn ervaringen met Laban, sterker gegroeid en volwassener geworden. Er bleef echter nog steeds een grote 'rolsteen' in zijn vlees achter die verbrijzeld diende te worden. Als G'd die G'd is die zowel heiligt alsook redt, dan zullen we van zo'n groots moment in Jacob's heiligmaking in deze *parasjah* getuige zijn. Laat ons haar onderzoeken.

Een echt moeilijke kwestie

Er was veel voorbereiding voor Jacob nodig om zijn dramatische ontmoeting met Ezau onder ogen te zien. Hij organiseerde, hij plande, hij overlegde en hij hoopte op het beste, maar de Heer moest wat voorbereiding naar Zijn eigen inzicht verrichtten. De nacht vóórdat Ezau en Jacob elkaar tenslotte zouden ontmoeten, deed de Heer Jacob helemaal alléén slapen. In 32:25 wordt ons erover verteld:

"Diezelfde nacht stond hij op, nam zijn twee vrouwen, zijn twee slavinnen en zijn elf zonen en trok de doorwaadbare plaats van de Jabbok over. Hij nam hen mee en zette ze over de beek en bracht ook alles wat hij bezat naar de overkant. Jacob bleef alleen achter."

Ergens tijdens de nacht werd Jacob's slaap onderbroken door een man die met hem in een worstelgevecht geraakte. Deze passage met zijn raadselachtige conclusie in 32:23, is beslist één van de moeilijkste van al de *Thorapassages* om te begrijpen. De taal is niet het probleem, noch of de feiten moeilijk vast te stellen zijn. Het probleem is er één van interpretatie. Wie was die man met wie Jacob worstelde (vers 33)? Indien hij

alléén maar een gewone man was, waarom vertelde hij Jacob dan niet gewoon zijn naam (vers 30)? Waarom begon hij met Jacob de worsteling? Hoe komt het dat Jacob tijdens het gevecht de overhand had (vers 26)? Waarom concludeert Jacob dat hij het gezicht van G'd zag (vers 31)? Waarom werd Jacob's naam veranderd en waarom deed de man het (vers 29)? En tenslotte, waarom ontzette de man Jacob's heupgewricht (vers 33)? Het beste wat een commentator kan doen, is om eerst enige van meer algemene interpretaties te presenteren. Het is altijd nuttig om te weten hoe anderen een moeilijke passage bekijken. Aan het einde kunnen we dan een eigen gezichtspunt op de zaak als een alternatief suggereren. Dit zal onze procedure zijn.

Alleen maar een droom

De eerste traditionele interpretatie van deze passage is misschien het best uitgelegd door Rambam, Rabbi Mosje ben Maimon, die tijdens de 12de eeuw leefde. Deze reus onder de Joodse filosofen en Thoracommentatoren ziet dit verhaal als een verslag van een profetische droom, die Jacob had. Volgens hem was de man met wie Jacob in de droom worstelde, een engel. In antwoord op dit gezichtspunt zouden wij willen opmerken dat het feit dat Jacob een lichamelijke verwonding uit deze ervaring overhield, iedere mogelijkheid dat dit alléén maar een droom was, kan ontzenuwen.

Ezau's engel

Een andere traditionele Joodse interpretatie wordt vertegenwoordigd door Rashi. Rashi, die een eeuw vóór Rambam leefde en als de grootste van alle Joodse commentators beschouwd wordt, schrijft: "En onze Rabbi's van gezegende herinnering, legden uit dat hij de dienende engel van Ezau was." Bij het verdere vervolg van zijn interpretatie, legt Rashi uit dat Jacob aan Ezau's engel zei dat hij (Jacob) hem (de engel) niet uit de worsteling zou laten gaan tenzij de engel bereid zou zijn Jacob te zegeningen. Rashi's woorden zijn: "Sta mij de zegeningen toe met betrekking tot de zegeningen, waarmee mijn vader mij zegende, waarover Ezau bezwaar maakte." Aldus wilde Jacob, volgens Rashi, de zegeningen hebben, door Ezau bereidwillig aan hem gegeven in plaats van via bedrog, waardoor hij ze vroeger van Izaäk verkregen had. Jacob's naam veranderde in overeenstemming daarmee met als resultaat dat Ezau 's engel erkende dat Jacob hem nu rechtens van G'd zal beërven en niet via het bedrog dat Jacob hiervoor kenmerkte.

Een innerlijke worsteling

Andere commentators, zoals Rabbi Eli Munk, zien in dit verhaal een symbolisch verslag van "... de innerlijke worsteling van de rechtvaardige persoon tegen de krachten van het kwade ... de mysterieuze ontmoeting van de patriarch wordt zo een symbolische tegenwoordigheid van de gevechten en worstelingen, die aan de vooravond van de naderende beproeving plaatsvonden."

De Israëliische commentator Nechama Leibowitz gaat nog één stap verder. Zij stemt ermee in dat Jacob veilig, ofschoon gewond, uit dit worstelgevecht kwam. Zij voegt er dan aan toe: "Maar de tekst belooft meer dan dat. Niet alléén zal Jacob geheel uit de beproeving komen, maar hij zal de zegening van zijn tegenstander genieten."

Zowel nederlaag als overwinning

Terwijl al het voorgaande heel erg interessant was, ziet deze commentator hier iets anders in, iets wat niet algemeen door de wijzen van ouds uitgedrukt wordt. Het schijnt dat dit worstelgevecht door onze Vader werd bepaald om Jakob te helpen overgaan van een navolger van mensen naar een vorst G'ds.

Tot nu toe waren al de zegeningen die Jacob had verworven, het resultaat van bedrog en listigheden. Dit was de weg van het vlees! Dit was de levensweg van de mens als het tegenovergestelde van G' ds wegen.

Bovendien, tenminste met betrekking tot zijn relatie met Ezau, waren Jacob's handelingen sterk beïnvloed door het opvolgen van de wensen van zijn moeder Rivka. Daarom had Jacob geleefd naar zijn naam "hiel" of "een navolger."

Nu, na zijn terugkeer naar Kanaän, bevond Jacob zich in een situatie die geheel buiten zijn controle was. Het was op dit punt dat de Heer er zelf in stapte om Jacob te veranderen. Hij deed dat door deel te nemen aan een symbolische worstelgevecht, van de bestrijding en het zoeken van een levensduur. Bovendien was het tegen Hem en niet tegen Ezau of Laban, dat hij zijn sterkte/kracht had uitgeput (Derek Kidner).

De les was duidelijk: men kan niet als een vorst G'ds leven, indien men een navolger van mensen is. Als een resultaat van dit gevecht gaf de Heer Jacob zowel een overwinning als een nederlaag. Het was een nederlaag voor zijn vlees. Bedrog en het navolgen van menselijke wegen moeten worden vernietigd. De Engel deed dat voldoende voor Jacob. De Heer gaf Jacob ook een blijvend herinneringsteken aan deze botsing - zijn heupverwonding - ten einde Jacob eraan te herinneren dat dit een echte ervaring was en géén droom. Bovendien werd "na de verminking de strijd lustigheid veranderd naar een vasthoudende afhankelijkheid van G'd in plaats van zijn oude vlees om de zegeningen voor hem zelf zeker te stellen" (Derek Kidner). Het gevecht was ook een overwinning voor Jacob. De Heer behandelde zijn vlees en deed een nieuw mens opkomen. De geestelijke verandering wordt in zijn naamsverandering weerspiegeld. De naam "Jacob" ("hiel," "bedrieger," "navolger van een mens") werd veranderd in "Israël", vorst G'ds. Het is verrassend om te weten dat de Heilige hetzelfde doet voor allen die hun vertrouwen op Jesjoea zetten. Wij zijn nieuwe scheppingen. Maar we hebben ook lagen vlees die ons verhinderen dat de nieuwe schepping functioneert en zich vertoont. In werkelijkheid zijn we allemaal vorsten G'ds, indien we vertrouwd hebben op Jesjoea! Ons vlees verhindert ons dat zowel te realiseren als erin te wandelen! Zoals bij Jacob doet de Heer ons ook, Hij doet onze leden zich hoe langer hoe meer richten op de rechtvaardigheid, welke Hij in ons heeft geplant.

De worstelaar: wie was hij?

De identiteit van de man die met Jacob worstelde, komt alleen langzamerhand naar voren. Eerst wordt hij een man genoemd. Als het licht echter van de morgenstond naderde, werd het spoedig duidelijk dat deze man iets meer was. Want één ding is zeker, hij wilde niet gezien worden. Daarenboven aarzelde hij om te antwoorden, toen Jacob om zijn naam vroeg, terwijl hij een goddelijke openbaring naar Jacob onthulde (dat zijn naam veranderd zou worden van Jacob in Israël). Tenslotte wordt ons in 32:36 verteld dat Jacob de plaats waar zij waren, Pniël noemde - want ik heb de "G'ddelijke gezien van aangezicht tot aangezicht, toch werd mijn leven gespaard." Niettegenstaande dat wat sommige anderen over deze man geponeerd hebben, dat hij Ezau's beschermengel of een speciale boodschapper van G'd zou zijn, schijnt het uit de tekst duidelijk dat hij niet alléén een speciale engel van G'd was, maar dat hij "De Engel van de Heer" was. Inderdaad was het meest waarschijnlijk dat niemand anders dan de Messias Zelf met Jacob worstelde! Indien Hij het niet was, hoe kon Jacob dan verklaren dat hij het gezicht van G'd zag?

Voor de kosjere slagers

Er is nog een laatste onderwerp voordat we verder gaan dat we dienen aan te roeren. Ons wordt verhaald dat gedurende het worstelgevecht de Engel Jacob's heupgewricht ontzette. De tekst geeft daarom in 32:33 aan: "Daarom eten de kinderen van Jisraël tot op de huidige dag de verwrongen vaatzenuwstreng niet, die over het heupgewricht loopt. Want hij had Jacob bij het heupgewricht getroffen, bij de verwrongen vaatzenuwstreng." Rashi legt uit, dat deze verwonding een verplaatsing was bij het bovenste einde van het dijbeen, dat gevat wordt in de heupkom.

Was dit een gebod vanuit G'd of was het eenvoudig een traditie onder Israël, die zoiets als een ongeschreven gebod werd? Het antwoord is moeilijk te bepalen! Het gebod wordt niet herhaald tussen de instructies die Mosje aan Israël onderwees. Maar het wordt in de *Talmoed* (Pesahiem 22a en 83b) eeuwen later gevonden. Niettemin wordt tot op de dag van heden gesteld:

"De Joodse wet houdt vast aan het vereeuwigen van het gedenken van Jacob's worsteling door het verbieden van het eten van de spier, verwond in die worsteling" (Munk).

Uit dit verhaal komen drie manieren naar voren, waarop deze gebeurtenis herdacht wordt: Jacob's naamsverandering, de plaats genaamd *P'niël*, פְּנִיֵּל, en de onthouding bij practiserende Joodse mensen om de achterste delen van dieren te eten. Inderdaad was dit een belangrijke hoofdgebeurtenis, waarvan G'd wilde dat zowel Jacob als zijn nakomelingen het voor lange tijd zouden gedenken!

Het herstellen van een relatie

Jacob was nu voldoende voorbereid voor zijn traumatische ontmoeting met zijn vervreemde broer Ezau. Vooraf aan het worstelgevecht had Jacob hiervoor alle mogelijke voorbereidingen gemaakt, die erg natuurlijk waren voor vleselijk ingestelde mensen. Vers 33: 4 schijnt echter aan te geven dat géén ervan er echt wat

toedeed! Toen zij elkaar voor de eerste keer na twintig jaar zagen: "Rende Ezau op hem af, omarmde hem, viel hem om de hals en kuste hem; en zij huilden."

Bovendien, toen zij de omhelzing beëindigd hadden en tijd hadden om hun omgeving te bezien, was Ezau nauwelijks geraakt door de overvloedige goederen die Jacob had opgesteld om hem gunstig te stemmen. Het scheen alsof alles wat Ezau wilde doen, was om een echte broer voor Jacob te zijn. De Heer had het echte werk in zowel Jacob's als in Ezau's leven verricht, zodat zij herenigd konden worden.

Seir en Sjèchèm.

Nadat zij elkaar opnieuw hadden leren kennen, stelde Ezau voor dat zij samen verder zouden reizen. Jacob, die de grootte van zijn huishouding en de leeftijden van zijn kinderen in beschouwing nam, suggereerde dat Ezau vóór hem uit zou gaan en dat hij later bij hem zou komen. Zij kwamen overeen elkaar te ontmoeten op een plaats genaamd Seir. Toen de geschiedenis zich later langzamerhand ontvouwde, werd de berg Seir het centrum voor het thuisland van de Edomieten, die de afstammelingen van Ezau waren (36:1). Seir is het gebied dat bij het huidige Zuid-Jordanië ligt. Wat interessant is, is dat zelfs in de tijd van Jacob's terugkeer naar Kanaän, Ezau blijkbaar in het gebied van de berg Seir woonde. In 32:16 wordt ons verteld dat Ezau "weer terugkeerde naar Seir" wat aangeeft dat hij dat als zijn thuis beschouwde. Tenslotte wordt ons speciaal in Jehosjoea (Jozua) 24:4 verteld dat de Heer Zelf Seir bestemde om Edom's thuisland te zijn.

Wat ook interessant in deze tekst is, is dat ofschoon Jacob en Ezau overeen kwamen elkaar in Seir te ontmoeten, er géén aanwijzing is dat Jacob daar ooit heen ging! Toen zij na de overeenstemming vertrokken, ging Ezau direct naar Seir en Jacob ging naar Soekkot, een plaats nabij één van de doorwaadbare plaatsen van de Jordaanrivier, ergens midden tussen Jericho en de Zee van Gallilea. De *midrasj* geeft over dit probleem commentaar en concludeert dat Jacob uiteindelijk naar Ezau zou komen "in het Messiaanse Tijdperk (Beresjiet Rabbah 78:14).

Met alle verschuldigde respect, vraagt deze commentator echter verontschuldiging om met deze *midrasj* van mening te mogen verschillen. Jacob zou Ezau weer in Seir ontmoeten, maar het zou niet zolang duren als het wachten op het Messiaanse Tijdperk! Inplaats daarvan zou het precies een paar eeuwen duren. Toen de kinderen Jsraëls bevrijd waren uit de slavernij in Egypte en op weg waren naar het Beloofde Land, probeerden zij om via Edom te passeren. Dit zou natuurlijk ingehouden hebben dat zij bij of dichtbij Seir zouden aankomen. De koning van Edom weigerde Mosje's verzoek voor doorgang en zond daarvoor in de plaats een machtig leger om de kinderen Jsraëls te stoppen. Waarom waren de Edomieten voor hun broeders zo tegenwerkend? Het zou erg voor de hand liggend zijn om dit te beantwoorden met te zeggen dat de Edomieten nog steeds bitter gestemd waren over Jacob die hun vader met de erfenis van de familie bedrogen had. We kunnen deze mogelijkheid echt niet uitsluiten. Omdat ons dit echter in Bamidbar 20 niet wordt verteld, kunnen we misschien ook gissen dat Edom en zijn nakomelingen boos geweest kunnen zijn op Jacob's familie, want Jacob stond erop om na zijn overeenstemming zijn broeder Ezau in Seir te ontmoeten.

Ezau's bestemming.

Heel hoofdstuk 36 is gewijd aan het geven van de genealogie van Ezau en zijn nakomelingen. De genealogie vertelt ons dat Ezau vrouwen nam uit de Kanaänieten, de Isjmaëlieten en de Hettieten. Deze drie groepen vochten om de overheersing van het Beloofde Land vóórdat Israël daar arriveerde. De Isjmaëlieten werden deel van Egypte. De Hettieten concentreerden zich ten noorden van Kanaän, het huidige Turkije. Maar tussen de dertiende en de vijftiende eeuw v.Chr. hadden de Hettieten een rijk dat met de Egyptenaren wedijverde om de controle over Kanaän. Toen waren er natuurlijk de Kanaänieten, met hun verscheidene subgroepen, onder de bewoners van het Beloofde Land. We zien dan dat Ezau, zelfs ofschoon hij een familierecht had op het Beloofde Land, niettemin besliste om zich in Seir te vestigen (36:8). De tekst zegt dat het was omdat zijn en Jacob's rijkdommen te overvloedig waren voor het land om beiden te onderhouden.

Edom, de onruststoker.

De afstammelingen van Ezau spelen vaak een tegenwerkende rol in Israël's historie. We hebben al gezinspeeld op de weigering van Edom om Israël vanuit Egypte naar het Beloofde Land door hun grondgebied te laten passeren, maar de tweedracht wordt zelfs erger. Door heel de periode van de Richteren (Shoftiem) en tijdens de monarchie ervoer Israël periodieke militaire invallen door de Edomieten. De ergste demonstratie van vijandelijkheden was, toen de Babiloniërs naar Jeruzalem kwamen en de eerste Tempel verwoestten in 586 v.Chr. De profeet Obadja sprak een ondergangsoordeel uit over de Edomieten, omdat:

"Ten dage, dat gij afzijdig stond, ten dage, dat vreemden zijn leger gevangen namen en uitlanders zijn poort binnenkwamen en over Jeruzalem het lot wierpen, waart ook gij als één van hen" (Obadja 1:11).

Aldus, vanwege Edom's historie van slechte behandeling van zijn broeder Israël:

"Het huis van Jacob zal het vuur zijn, het huis van Joséf de vlam en het huis van Ezau de stoppels: zij zullen hen in brand steken en verteren en van het huis van Ezau zal niemand ontkomen; want de Here heeft het gesproken" (Obadja 1: 18).

Aan de éne kant bestemde de Heer Zelf dat Edom in Seïr zou wonen (Jehosjoea 24:4). Aan de andere kant werd Edom in Zijn lange termijnplan van het begin af bestemd om een illustratie te zijn van wat het is om het voorwerp van G'ds vijandschap te zijn (Mal'achi 1:4). De bestemming van Edom geeft ons een gelegenheid om een grote les te leren van hoe we onze vijanden moeten behandelen. Eén van de redenen dat de Heer het volk Edom nooit weer doet opstaan, wordt gevonden in hoe zij hun vijanden, het volk Israël, behandelden toen de Babiloniërs Jeruzalem verwoesten. De profeet onderwijst ons:

"Zie niet met leedvermaak die dag van uw broeder, de dag van zijn ramspoed en maak u niet vrolijk over de kinderen van Juda op de dag van hun ondergang; en zet geen grote mond op ten dage van hun benauwdheid;" (Obadja 1:12).

We moeten ons verheugen wanneer G'ds vonnis wordt voltrokken, maar we moeten ons niet verlustigen over een calamiteit, zelfs niet over die van onze vijanden.

De verknoeide verhouding met de Kanaänieten.

Beresjiet 34 vertelt ons het verhaal van de verkrachting van Dinah en de daarop volgende massamoord van de Sjèchèmieten door Simeon en Levi. Het verhaal zelf is nogal rechtuit. Dinah, mogelijk verlangend naar gezelschap met meisjes van haar eigen leeftijd "ging erop uit om naar de dochters van het land te kijken" (34:1). De tekst beschrijft haar als een tiener (34:3), een *na'arah*, נַעֲרָה. (Er moet op gewezen worden dat de Hebreeuwse tekst in 34:3 de woorden *na'arah* spelt zonder een eind héh, ה. De héh wijst de vrouwelijke kwaliteit aan van dit zelfstandige naamwoord, in plaats van het beëindigen van de woorden met de klinker qmatez). Dit woord geeft aan dat zij mogelijk dertien tot vijftien jaar oud was, zoals sommige commentatoren suggereren. Dit betekent dat Jacob gedurende verscheidene jaren rond Sjèchèm gewoond had, misschien zes of zeven jaar, sinds zijn hereniging met Ezau in hoofdstuk 33.

Terwijl zij probeerde bij andere 'teenage' meisjes van dat gebied te zijn, werd zij door Sjèchèm tegemoet getreden, de zoon van de heerser van dat gebied die "haar zag, haar meenam, bij haar ging liggen en haar verkrachtte" (34:2). De woordkeus in het Hebreeuws is ietwat vaag. Het is duidelijk dat Sjèchèm haar nam en bij haar lag. Maar het woord dat met "verkrachtte" wordt vertaald, is niet precies. Het is uit de verbale wortel עָנָה, welke een hele reeks betekenissen kon hebben van "vernederen", "verwonden" tot "mishandelen" toe. We worden ertoe verleid om het woord met "verkrachten" te vertalen, maar daarvoor zijn echter verschillende Hebreeuwse woorden! Hoe we dit woord ook vertalen, het schijnt duidelijk te zijn dat Sjèchèm Dinah schond. Terwijl Sjèchèm Dinah verkeerd behandelde, schijnt het uit de context dat hij in werkelijkheid een hoger moreel karakter toonde dan de heidense Kanaänietische samenleving. Dit is belangrijk om te onthouden. Terwijl ons dus verteld wordt dat Sjèchèm Dinah verkrachtte, zegt vers 34:3 dat "hij zich innig aan Dinah hechtte ... hij hield van het meisje." Het woord vertaald met "innig hechtte" is van de wortel דָּבַק, דָּבַק. In modem Hebreeuws betekent het "lijmen." In Bijbels Hebreeuws draagt het hetzelfde idee van gehechtheid uit. Het was hetzelfde woord dat volgens Beresjiet 2:24 ontworpen werd om het soort relatie van een getrouwd paar aan te duiden om naar elkaar te hebben. Daar wordt het gewoonlijk vertaald als "hecht". Bovendien is de letterlijke Hebreeuwse woordkeus van Sjèchèm's gevoelens naar haar: "hij zou aan haar gehecht worden." We kunnen daarom inzien dat Sjèchèm's relatie met Dinah niet alléén een ongecontroleerde lust naar haar lichaam betekende te zijn. Het schijnt dat hij zichzelf wilde belasten om haar echtgenoot te zijn. In overeenstemming daarmee vroeg hij in 34:4vv zijn vader om zo'n relatie met Dinah via haar vader Jacob te regelen.

De samenzwering.

Dit verhaal is er één boordevol van emotie. We hebben zojuist Sjèchèm's emoties naar Dinah beschreven. Een andere emotionele demonstratie, die onze aandacht verdient, is die van Dinah's broers naar Sjèchèm voor wat

hij haar aandeed. Toen zij vernamen, wat er met hun zuster gebeurd was, "waren" de zonen van Jacob "verontwaardigd" en zéér vertoornd vanwege de schande (34:7). Jacob van zijn kant, scheen meer gereserveerd en hield zijn emoties in bedwang, zoals een wijs man moest. Hij had tijd nodig om te beslissen, wat het beste verloop van de handelingen voor alle betrokken partijen zou zijn. Echter, terwijl Jacob nog steeds aan het overleggen was, nam de impulsieve jeugd het over en forceerde van hem een beslissing. Simeon en Levi ontwierpen een plan waarin zij Chamor zouden bedriegen door hem te laten denken dat Sjèchèm met Dinah kon trouwen als alle mannen in de stad Sjèchèm zich zouden besnijden. Zij stemden daarin toe. Dan, op de derde dag, juist toen de pijn en het ongemak van de besnijdenis het ergst was, handelden Simeon en Levi als een twee-mans leger en doden verraderlijk alle mannen in de stad. Bovendien namen zij de vrouwen, de kinderen en héél de buit voor zichzelf. Jacob's beslissing werd teniet gedaan door de onstuimige actie van twee van zijn zonen.

De nasleep.

Onnodig om te zeggen dat Jacob buiten zichzelf was van woede op zijn zonen. Jacob trachtte kalm en wijs te handelen in een buitengemeen emotionele en gewelddadige situatie. Zijn zoons deden dat niet! Als resultaat "hebben zij mij (Jacob) in moeilijkheden gebracht en brengen zij mij in een kwade reuk bij de inwoners van het land" (34:30). Simeon's en Levi's fout blijkt uit 49:5-7 niet het verdedigen van de eer van hun zuster en hun familienaam te liggen, maar wél in hun ongebreidelde emotionele uitbarsting en het daarop volgende bloedvergieten die dat veroorzaakte.

Waarom?

Eén van de belangrijkste vragen die we over het verhaal kunnen stellen, is: "Waarom werd het aan ons verteld?" Aan de ene kant schijnt het niet al te veel te doen te hebben met de voorgaande geschiedenis van verlossing. We zouden dit verhaal uit de Bijbel kunnen weglaten en zouden het nooit schijnen te missen. Aan de andere kant is de kennis van dit verhaal bijzonder cruciaal voor ons begrijpen van Jacob's zegeningen en vervloeking op zijn doodsbéd in Beresjiet 49. Wetend van de acties van Levi en Simeon in Beresjiet 34 helpt het ons om te weten waarom Levi geen geografische erfenis onder de stammen van Israël geschonken werd. Jacob profeteerde dat specifiek in Beresjiet 49:7. Hij specificeerde ook dezelfde discipline voor de nakomelingen van Simeon. Hen werd daarom ook ongespecificeerd land binnen het verlotte land van Judah geschonken. Bovendien werden beide stammen gepasseerd toen Jacob profeteerde welke stam het leiderschap van de natie zou bezitten. Slechts wanneer we ons de zonde die Simeon en Levi begaan hadden niet hadden gerealiseerd, zouden we ook niet in staat geweest zijn om Jacob's berisping (en dus die van de Heer) van hen in 49:5-7 te begrijpen.

Het rouwen over de geliefden

Drie andere betekenisvolle, doch droevige, gebeurtenissen zijn in deze *parasjah* vastgelegd - Deworah, min van Rivka (35:8), Rachel (35:19) en Izaäk (35:29) stierven. De dood van Rachel was bijzonder tragisch omdat zij onverwacht stierf, toen zij van Benjamin beviel in het land Kanaän. Enige commentatoren suggereren dat haar dood voortkwam uit de eed die vader Jacob uitte toen hij voor Laban op de vlucht was. Zij zeggen dat, toen Rachel de familieafgoden stal en Laban om ze op te eisen kwam, Jacob hem zei dat hij ze niet bezat. Toen beweerde hij: "Maar degene bij wie u uw goden vindt, die zal niet in leven blijven" (31:32). Dit kan mogelijk de schijnbare ontijdige dood van Rachel, de vrouw die Jacob lief had, verklaren. Maar we kunnen hierover ook niet te dogmatisch zijn.

De landkaart

Het kan nuttig zijn om te verwijzen naar een goede Bijbelse landkaart. Door dat te doen zullen wij wat begrip krijgen over waarop Jacob in hoofdstuk 35 zijn reis richtte en hoe hij erheen ging. We moeten onze studie in het midden van het Beloofde Land beginnen, bij Sjèchèm. Dit was de stad die naar zijn beruchte Kanaäniet genoemd werd. Later kwam Samaria, de hoofdstad van het noordelijke koninkrijk Israël, op een berg vlakbij Sjèchèm te liggen. Volgens Beresjiet hoofdstuk 34 is Jacob bij Sjèchèm. Uit 35:27 concluderen we dat Jacob op reis was naar zijn familiehuis in Hebron, behoorlijk zuidelijk vanaf Sjèchèm. In welke richting reisde hij? Volgens de betrouwbaarste historische aardrijkskundigen van Israël reisde Jacob naar het Zuiden via de centrale bergrug route, gewoonlijk (maar niet Bijbels) bekendstaand als "de Weg van de Patriarchen." Dit was een goed bereisde route die in basis de ruggegraat van Israël volgde een bergrugroute langs de noord-zuid bergen, die centraal-Israël vormden.

Als we tekst in Beresjiet 35 volgen, zullen we vinden dat Jacob precies langs deze oeroude route passert. Vanaf Sjàchèm, in hoofdstuk 34, vertelt G'd Jacob om naar het zuiden langs deze route naar Beth-el (35:1) te gaan. Daarna vinden we Jacob naar Efrath gericht, dat is Beth-Lechem (35:16-19). Indien men langs deze route naar het zuiden reist, is dit precies waar hij heen zou gaan. Volgend op Rachel 's dood, vertelt de tekst ons tenslotte dat Jacob voortging naar het zuiden te trekken, naar Hebron. Inderdaad, deze zogenoemde "Weg van de Patriarchen" volgt de bergachtige bergrugroute naar Hebron en eindigt uiteindelijk in de noordelijke Negev in Beër Sjeva, een ander familiehuus van Jacob.

Het bekijken van deze plaatsen op de landkaart, en het kennen van deze centrale hoge weg, helpt ons om een begin te maken met wat gevoel te krijgen voor de verplaatsing van deze Bijbelse figuren en ons te voorzien van een beter begrip van enigen van de plaatsen waar zij naar toe gingen.

Migdal Eder

Zoals we al hebben aangegeven, stierf Rachel - Jacob's meest geliefde vrouw - terwijl zij beviel van Benjamin terwijl hij op weg was naar Hebron. De tekst in Beresjiet vertelt ons dat Jacob haar begroef in Beth-Lechem en een staande steen als een gedenkteken voor haar dood erop zette (35:20). Hierna worden we ingelicht dat Jacob's volgende lokatie op een plaats genaamd *Migdal Eder* was. *Migdal Eder* is niet één van de meest bekende plaatsnamen in de *Tenach*. Waarom vermeldt de tekst in Beresjiet dan deze plaatsnaam? Het antwoord op deze vraag zal ons leiden naar één van de fascinerendste Messiaanse openbaringen in de *Thora*.

Micah's Migdal Eder.

De naam "*Migdal Eder*" betekent in het Nederlands "Toren van de Kudde." Het was in essentie een uitkijktoren die een herder gebouwd kon hebben, vanaf waar hij zijn kudden of groepen dieren kon bewaken terwijl zij graasden.

Er is een tweede Bijbelse verwijzing naar deze plaats in Micah 4:8, waar het eschatologische en Messiaanse 'boventonen' heeft. Hier kijkt Micah vooruit naar het Messiaanse Tijdperk, voorspelt hij dat op één dag in de eschatologische toekomst goedheid hersteld zal worden voor de hele wereld zo wel als ook voor het volk van Israël en van Juda (4:1-5). G'd zal Israël's bannelingen (4:6) weer bijeen brengen. In 4:7 zegt Micah dat G'd zal regeren vanuit Sion. Dan, in 4:8 richt zich de profeet specifiek op *Migdal Eder*, die hij beschrijft als een "dochter" of precieser als een "voorstad" van Jeruzalem. Hij zegt tot *Migdal Eder*, dat "het koningschap der dochter van Jeruzalem zal tot u genaken." Waarom belooft Micah een herstel van Israël op *Migdal Eder*? Er zijn tenminste twee mogelijke redenen voor. Ten eerste is *Migdal Eder* in de omgeving van Beth-Lechem, de thuis van Israël's tweede grootste koning, Dawied. In feite kon hij misschien zelf de toren gebruikt hebben toen hij zijn eigen kudden bewaakte! Een tweede mogelijke reden dat Micah *Migdal Eder* vermeldt, kon in relatie staan met het heerserschap van Israël dat hij gebruikt in verwijzing naar Israël's grootste koning, Koning Messias. Laat ons dat uitleggen.

De in Beresjiet 35 gevonden locatie van *Migdal Eder*, is dezelfde lokatie als die in de Joodse geschriften van de Tweede Tempelperiode en verder terug vermeld wordt. Volgens de Talmoedische geleerde en gelovige in Jesjoea, Alfred Edersheim, was deze uitkijktoren niet voor de gewone kudden die op de kale schaaapgronden achter Beth-Lechem (dicht bij de stad) op de weg naar Jeruzalem graasden. Veeleer leidde een passage in Mishnah Shekelim 7:4 tot de conclusie dat de kudden die daar graasden, bestemd waren voor de offerandes in de Tempel. Niet alleen citeert de Mishnah het belang van *Migdal Eder*, maar dat wordt ook door de Targums vermeld. Aldus geeft Targum Jonatan, geciteerd door Rabbi Munk Beresjiet 35:21 en Micah 4:8:

"Hij spreidde zijn tent voorbij *Migdal Eder*, de plaats waar koning Messias Zichzelf zal openbaren aan het eind van de dagen."

Vermeldt Rabbi Munk de Messias? Inderdaad dat deed hij - wegens erg goede redenen. Ten eerste, zoals door de *Mishnah* werd aangegeven, weten we dat *Migdal Eder* de uitkijktoren was die enige van de officiële Tempelkudden bewaakte - die werden opgefokt om te dienen als offerdieren in de Tempel. Deze waren niet zomaar wat kudden en groepen en de herders die hen hielden waren niet zomaar wat gewone herders. De herders die hen hielden waren mannen die specifiek getraind waren voor deze koninklijke taak. Zij waren opgeleid in wat een kosjer dier moest zijn en moesten ervoor zorgen dat geen van de dieren verwond, beschadigd of bevuil raakte. Zij waren ongetwijfeld goed bekend met de *Thora*. Dit gebied van de Tempelkudden en troepen dieren was het land ten zuiden van Jeruzalem, tussen Jeruzalem en Beth-Lechem - de lokatie van *Migdal Eder*.

Het speciale Lam van Migdal Eder

Deze details werpen een verrassend licht op het verslag van de geboorteplaats van Jesjoea, de Messias, in de B'riet Chadasjah. We weten dat hij geboren werd in Beth-Lechem, het gebied van de *Migdal Eder*. We weten ook dat Hij, net zoals de andere lammeren, voor een verzoeningsdood in Jeruzalem bestemd was. Bovendien weten we dat Hij de Messias was!

Bovendien, wie waren het die het eerst kwamen om de vleeswording van de Messias te zien? Het waren de herders! Waarom waren zij de eersten die Jesjoea erkenden? Misschien was dat omdat zij de koninklijke herders waren, die - dat zegt Edersheim - bestemd waren om zorg te dragen voor de offerkuddes. Misschien wisten zij ook dat de Messias in de laatste dagen bij *Migdal Eder* moest verschijnen.

Benjamin

Omdat zij stervende was, wilde Rachel haar zoon *Ben-Oni* noemen, wat "zoon van mijn verdriet of lijden" betekent. Jacob ofschoon diep bedroefd door Rachel's dood, wilde hier niets van horen! Hij veranderde vlug de naam in Benjamin, wat "zoon van rechts" of "zoon van het zuiden" betekent. *Jamin*, יָמִין, betekent normaal "rechts", maar in de Bijbelse oriëntatie is de richting gewoonlijk gegeven vanaf de richting waarin de *Misjkan* of Tempel kijkt, namelijk naar het Oosten, "rechts" zou dan "zuid" zijn!

J. H. ten Kate, 20 November 2002, (naar Berkowitz)